

Bulletin

parken Sonsbeek – Zypendaal – Gulden Bodem

Vrienden
van
Sonsbeek

De Vereniging van Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem wil een klankbord zijn voor de bezoekers van de monumentale parken en voor de eigenaar van de parken, de gemeente Arnhem. Het doel van de Vereniging is mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem. Vrienden van Sonsbeek ondersteunt Molenplaats Sonsbeek financieel met een vaste bijdrage per lid.

De contributie per lid bedraagt per jaar voor particulieren € 15,00, voor verenigingen € 35 en voor bedrijven € 50; Bankrekeningnummer: NL30 ABNA 0406 333 505 ten name van Vrienden van Sonsbeek. CANBI: de Vereniging is door de fiscus erkend als Culturele Algemeen Nut Beogende Instelling, waardoor giften die volgens de regels van de Belastingdienst worden gedaan voor fiscale aftrek met de factor 1,25 mogen worden vermenigvuldigd.

Dagelijks bestuur

Edzard Gelderman – voorzitter, Niels Wildering – penningmeester, Daniëlle Jansens – promotie / ledenadministratie (06-53402610), Roel van Dijk Azn – secretaris.

Adviseurs

Jeroen Glissenaar – beheerder monumentale parken gemeente Arnhem, Kees Hin – gebiedsmanager bossen en parken gemeente, Jeroen Voskuilen – Molenplaats.

Ledenadministratie

Vereniging Vrienden van Sonsbeek, Molenplaats Sonsbeek, Zypendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem, telefoon: 445 06 60, email: info@sonsbeek.nl

Website

www.sonsbeek.nl

Molenplaats Sonsbeek wil parkbezoekers bewust maken van de groene kanten van Arnhem door het organiseren van excursies, evenementen en exposities. Molenplaats geeft informatie over de Arnhemse parken en is een goed startpunt voor een bezoek van de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem. Website: www.molenplaatssonsbeek.nl

Bestuur Stichting Bezoekerscentrum Molenplaats

Anne Marie van Lanen (voorzitter), Robert Derksen (penningmeester), Ton Jansen, Paul Baeten en Ans Meex.

In dit nummer

Voorpagina

Niets hield ons land deze zomer zo bezig als de uitbundige zomertemperaturen en de droogte die ermee gepaard ging. Het groene gras van park Sonsbeek verdorde. Maar onder de grond gebeurt van alles wat we niet waarnemen. Daar verdween het leven niet. Met als gevolg dat de weiden na een paar regenbuien weer groen kleurden. Foto's: Gerard Herbers

3 Sonsbeek en de toekomst; Inschrijven voor Natuurwerkdag

Twee jaar geleden organiseerde Vrienden van Sonsbeek een conferentie, donderdag 4 oktober gebeurt dat opnieuw. De gemeente staat voor de keuze: een nieuwe visie in het licht van de ontwikkelingen nu en straks of de bestaande en tien jaar oude versie handhaven en alleen een notitie maken over de kaders van het evenementenbeleid? Zie ook pagina's 8, 9 en 10. Voor het eerst doen we mee aan de nationale Natuurwerkdag. Die is op zaterdag 4 november, inschrijving is al mogelijk.

4 De tuin van de toekomst

Nast het kantoorgebouw van het Watermuseum is een Tuin van de Toekomst ingericht. Hoe ga je op een verantwoorde wijze om met regenwater? Paul Poelmans ging kijken.

5 'Groene' voorzitter Margreet van Gastel

Mogen we de nieuwe voorzitter aan u voorstellen door middel van een reeks vragen?

6 en 7 Zomerevenementen

Een collage foto's van evenementen die gedurende de zomermaanden in het park werden gehouden.

8, 9 en 10 Hoe zit het volgens u met Sonsbeek?

Meningen van organisaties en personen over Sonsbeek in het algemeen en zijn evenementen in het bijzonder. Zijn de ontwikkelingen in de hand te houden? Gelders Landschap wil een nieuwe visie.

11 Sjon Onnekink overleden; De processierups

Luuk Broer herdenkt Sjon Onnekink, bewoner van het Gouverneurshuisje. De processierups rukt op. Parkbeheerder Jeroen Glissenaar legt uit.

Achterpagina

Een nieuwe oude prentbriefkaart uit de verzameling van wijlen Gijs van Empel.

Voor altijd grenzeloos genieten

Conferentie over draagvlak en toekomst van Sonsbeek

Het gebruik van park Sonsbeek voor evenementen is in de loop der jaren toegenomen. Dat heeft gevolgen voor de druk op het park. De vraag kan worden gesteld of de evenementenkalender niet vol begint te raken. Die ontwikkeling en de gevolgen voor de natuur vormt aanleiding voor de Vrienden van Sonsbeek om er een conferentie aan te wijden.

Als we het toch over het park nu en straks hebben, kunnen we ook de toekomst onder de loep nemen. Welke rol is weggelegd voor Sonsbeek, Gulden Bodem en Zypendaal als we het over het veranderend klimaat hebben? Voorspellingen van meteorologen komen erop neer dat we niet alleen vaker te maken krijgen met warme zomers, maar dat ook de neerslag zal toenemen. De Vrienden nemen daar tijdens de conferentie op donderdag 4 oktober een voorschot op met de stelling:

‘Voor altijd ... grenzeloos genieten in park Sonsbeek’. Na een film zijn er inleidingen door wethouder Cathelijne Bouwkamp, gebiedsmanager Kees Hin van de gemeente, landschapsarchitect Theo Reesink en kunstenaar Albert Van Der Weide. Dan is er een gesprek met projectleider Sonsbeek 2020 Alexander Godschalk waarna enkele workshops beginnen. Ook studenten van hogeschool Van Hall Larenstein leveren een bijdrage.

Tot slot wordt afscheid genomen van voorzitter Edzard Gelderman. De conferentie staat onder leiding van zijn opvolger Margreet van Gastel.

De conferentie is in het Watermuseum, zaal open om 13.30 uur. Vrienden van Sonsbeek kunnen een kaart bestellen voor 5 euro, andere bezoekers betalen 7,50 euro. Daar is aan te komen via NL30ABNA0406333505 t.n.v. Vrienden van Sonsbeek, o.v.v. Conferentie Sonsbeek 2018.

Handen uit de mouwen in het park

Voor het eerst Natuurwerkdag in Sonsbeek: zaterdag 3 november. Op honderden locaties doen jaarlijks duizenden Nederlanders mee aan Natuurwerkdag. Sterker, op tal van plaatsen is er in een jaar vaker zo'n dag met vrijwilligers die een handje uit willen steken. Voor het eerst wordt daar ook in park Sonsbeek werk van gemaakt en wel op zaterdag 3 november.

De bezigheden in het land variëren per locatie: hier worden wilgen geknot, daar sloten schoongemaakt. Ook wordt gras verwijderd dat heide dreigt te overwoekeren en elders is het nodig om zaailingen te rooien om te voorkomen dat een terrein dichtgroeit waar dat niet de bedoeling is.

De Vrienden van Sonsbeek hebben met de Natuurwerkdag een

achterliggende bedoeling. Ze zouden graag willen dat meer Arnhemmers zich verbonden gaan voelen met park Sonsbeek. Aan bezoekers heeft het park geen gebrek. Duizenden mensen begeven zich elk jaar al dan niet georganiseerd op de paden, weiden en in het bos. Dat is mede te danken aan manifestaties en organisaties die gebruik maken van de mogelijkheden. Maar hier gaat het om het decor zelf, het onderhoud aan de natuur onder begeleiding van boswachters. Voor jong en oud zijn er lichte en zwaardere werkzaamheden. Dat kan zowel op het droge als in de Jansbeek. Te kiezen valt ondermeer uit het ophangen van vogelnesten, struiken snoeien, nieuw hooi in het hertenhuis brengen en stinsenbollen planten. Stinsenplanten komen uit bollen die ooit uit het buitenland naar

ons land zijn gebracht. Voorbeelden zijn het sneeuwkllokje, de bonte krokus en de wilde narcis.

Wie mee wil doen moet zich inschrijven via www.natuurwerkdag.nl. Daar kan ook een keuze worden gemaakt uit de activiteiten. De organisatoren zijn nog op zoek naar muzikanten die in Sonsbeek willen zorgen voor een aangenaam werkklimaat. Ook die kunnen zich via de site aanmelden. De werkzaamheden duren 's morgens van 10.00 tot 12.00 uur en in de middag van 14.00 tot 16.00 uur. Verzamelen bij Molenplaats dat al om 09.15 uur geopend is. Hier is ook coördinator Rik van Dommele aanwezig. Hij is telefonisch te bereiken via 06-11489623. Voor koffie, thee en lunch wordt gezorgd. En aan het eind van de dag is er een hapje vergezeld van een drankje.

In de Tuin van de Toekomst

Aandacht voor regenopvang naast het Watermuseum

Hoe voorkom je wateroverlast? Hoe maak je een klimaatbestendige tuin? En zal deze zomeractiviteit van het Nederlands Watermuseum voor schoolkinderen ook ouders waterbewust maken? Een workshop trok deze zomer honderden kinderen en ook nog eens honderden ouders.

De Tuin van de Toekomst moet wel iets te maken hebben met klimaat en water. Dat was dan ook het geval deze zomer bij het Watermuseum. Daar konden kinderen al dan niet in klasverband en ouders zien en uitdokteren hoe je water in een tuin kunt benutten in plaats van het door het riool weg te laten lopen.

Uur uitleg

In een workshop van een uur krijgen de kinderen uitleg over hoe wateroverlast kan ontstaan en wordt de mogelijkheid om regenwater op te vangen aanschouwelijk gemaakt. De tuin die ervoor is ingericht ligt naast de voormalige rentmeesterswoning.

Opgevangen regenwater wordt hier via een stelsel van bamboegoten als een speels waterwerk in de tuin gebracht. Hierdoor geïnspireerd kunnen kinderen zelf aan de slag met materialen, zodat ze in een zandbak met een huisje op schaal een klimaatbestendige tuin kunnen

bouwen en ontdekken hoe je water op een leuke manier door de tuin kan laten lopen. Als het karwei af is, wordt bekeken of het water vanaf het dak goed door de tuin loopt.

Wateroverlast

Margreet van Gastel opende de tuin vrijdag 6 juli. Ze legde een verband tussen klimaatbestendigheid en wateroverlast. Als je in tuinen op de juiste manier met water omgaat, kan dat wateroverlast beperken, legde ze uit. De hoop bestaat dat als

kinderen daar plezier en inzicht in krijgen ouders worden 'meegenomen'. Bijvoorbeeld door er thuis op aan te dringen dat de tegels de tuin uit moeten zodat er planten kunnen groeien. En water kan uit de regenpijp ook door de tuin stromen, weten ze nu.

Het project is bedacht door Willem Jakobs (ontwikkelaar groene concepten) en het Watermuseum. De Tuin van de Toekomst is samen met GertJan Dunnewold ingericht. Dat kon dankzij sponsoring van Europese programma Climate Active Neighbourhood. Daphne Mol en Monique Verber van het Watermuseum bedachten en gaven de workshop.

Tot begin september namen hieraan ruim 1500 kinderen deel, in veel gevallen vergezeld door hun ouders. Ze werden er via social media en de site van het museum op geattendeerd en ook schoolklassen kwamen langs. In september en oktober werden tot de herfstvakantie nog twintig klassen verwacht. Of de Tuin van de Toekomst daarna nog een rol speelt in het pakket van het Watermuseum is nog niet bekend.

Paul Poelmans

MOLENPLAATS SONSBEEK

Te huur voor grote en kleine bijeenkomsten, van kinderverjaardag tot clubvergadering: de molenschuur (120 personen), parkzaal (30 pers.) en de beekzaal (12 pers.). Catering is mogelijk.

Meer informatie via tel. 026-4450660 en info@molenplaatssonsbeek.nl

'Niet te ver springen met vrijwilligers'

Vrienden hebben vanaf oktober een 'groene' voorzitter

Tijdens de conferentie van de Vrienden van Sonsbeek op 4 oktober over een duurzame toekomst voor het park treedt Margreet van Gastel

officieel aan als voorzitter. Tijdens de jaarvergadering in maart werd ze al benoemd. Ze volgt Edzard Gelderman op die sinds maart 2012 de voorzittershamer hanteerde. We stellen haar voor aan de hand van een serie vragen. Wie is Margreet van Gastel en wat wil ze met de Vrienden van Sonsbeek bereiken?

Hoe ben je bij de Vrienden van Sonsbeek terecht gekomen?

Als wijkbewoner die zo dicht bij Sonsbeek woont (wijk Gulden Bodem) voel ik dat als een verplichting. Het park is van iedereen maar als het ongeveer je achtertuin is, is het natuurlijk wel heel bijzonder. Eerlijk gezegd weet ik niet meer in welk jaar ik vriend ben geworden.

Zijn milieu en natuur altijd belangrijk voor je geweest?

Ja. Daarvoor haal ik vaak dit voorbeeld aan. Ik ga terug naar de winter van 1963. Ik was 10 jaar, Reinier Paping won de Elfstedentocht, er lag sneeuw. Mijn vader, een echt natuurmens, deed wat sneeuw in een petrischaaltje en zette het bij de kachel. Toen de sneeuw gesmolten was, was het schaalje zwart van het roet. Dat maakte indruk op mij. Net zo goed als het kamperen in de vrije natuur, in Oostenrijk bijvoorbeeld. Ik heb die belangstelling dus van mijn vader meegekregen.

Wat is je eerste indruk van de vereniging Vrienden van Sonsbeek?

Het is een heel belangrijke vereniging

van zeer betrokken en gewaardeerde vrijwilligers. Ze houden zich zowel bezig met het gebruik en behoud van het park als met de ontwikkelingen in de directe omgeving, de aangrenzende wegen. Het is wel een vrijwilligersorganisatie. Je moet oppassen dat je niet verder probeert te springen dan je polsstok lang is.

Vraagt deze tijd om een wat modernere visie van de vereniging dan tot nu toe het geval is geweest?

De groene parken zijn de longen van de stad. Daar moet je de inwoners van bewust maken. En dat kan elke dag. De Vrienden kunnen zich daarmee misschien wat meer naar buiten richten dan tot nu toe het geval is geweest.

De vereniging streeft naar verjonging. Jeugd en jongeren hebben nooit hoog op de agenda gestaan. Wat kan er worden ondernomen?

Ik kom regelmatig groepjes groenstudenten tegen die in het park uitleg krijgen. Maar ik snap wel dat ze op zo'n leeftijd geen lid worden van een vereniging als de Vrienden. Toch kan je in de jeugd een basis leggen voor later. Jonge mensen hebben bijna allemaal wel een keer gezoend in Sonsbeek. Als ze wat ouder zijn geworden, kunnen ze denken: 'Dat park is bijzonder'. Mijn kinderen zijn volwassen en die zeggen nu: "We wonen wel mooi in Arnhem". Als kind realiseerden ze zich dat natuurlijk niet.

Elke vrijwilligersorganisatie heeft een tekort aan vrijwilligers. Heb je ideeën om dat bijvoorbeeld samen met Molenplaats aan te jagen?

De Vrienden van Sonsbeek is een zelfstandige vereniging die als de mogelijkheid zich voordoet altijd samenwerking moet zoeken met andere organisaties.

De parken en dus ook Sonsbeek kunnen met dit nieuwe college van D66, GroenLinks, PvdA en VVD wel eens het tij mee hebben. Ga je naast ambtelijke ook politieke contacten onderhouden?

Ik voel me zeer betrokken bij de stad Arnhem. Ik loop hier al lang rond en heb een flinke tijd meegedraaid in het politieke circuit. Het spreekt vanzelf dat je dan gebruik maakt van je netwerk.

Je vervult talloze maatschappelijke en professionele functies en hebt een eigen adviesbureau. Je moet wel een duizendpoot zijn.

Mijn werkterreinen zijn klimaat en energie. Dat grijpt in elkaar. Ik ben een heel groene VVD'er. Eind 2013 heeft D66 me genomineerd als groenste politica van Nederland, maar ik ben het net niet geworden. Die nominatie heeft me wel een profiel gegeven. Daar is uit voortgekomen dat ik door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland gevraagd ben als ambassadeur Energie-uitdagingen 2020.

Welke rol is de belangrijkste voor de vereniging?

Park Sonsbeek heeft een lange historie. De gemeente kocht het in 1899, meer dan honderd jaar geleden. Zodra je je dat realiseert, moet je voorzichtig zijn. Want daarmee draag je ook verantwoordelijkheid voor de toekomst, voor het behoud van het park. Het is niet voldoende om het bestaan van het park als iets vanzelfsprekends te beschouwen. Je moet zien te bereiken dat zoveel mogelijk mensen Sonsbeek omarmen omdat dit park uniek is.

Rob van Otterloo

Zomer evenementen

Als vanouds was Park Sonsbeek deze zomer weer een geliefd oord voor bezoekers en voor organisatoren van evenementen. Het prachtige weer vormde een aansporing om er op uit te trekken. Een aantal activiteiten keert steeds weer terug en zo is er een traditie ontstaan die het park steeds weer kleurt. De vraag is of dat blijft zoals het nu is. Want het wisselend subsidiebeleid van de gemeente maakt het volgens sommige organisaties steeds moeilijker het hoofd boven water te houden. Hopelijk trekken na deze prachtige zomer de donkerste wolken weer over.

Foto's: Gerard Herbers en Rob van Otterloo

Hoever gaan we m

Meningen en ideeën over de toekomst van het

De gemeente verzamelt materiaal voor een notitie over het (evenementen)beleid voor park Sonsbeek. Dat wil niet zeggen dat er nu geen beleid wordt gevoerd; dit gebeurt bijvoorbeeld via de toekenning van subsidies. Onlangs werd bekend dat de aanstaande herverdeling van gemeentegeld ertoe kan leiden dat de Theater Avenue haar laatste seizoen heeft afgesloten, dat Park Open het niet langer redt en dat ook het Sprookjesfestival ten onder gaat. De vereniging Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem organiseert op 4 oktober een conferentie over de toekomst en het toenemend gebruik van de parken. De redactie van het Bulletin vroeg daarop vooruitlopend personen en organisaties enkele vragen te beantwoorden.

Sonsbeekkaders

Ik ben een groot voorstander van Sonsbeek als volkspark: wandelen, lekker op het gras liggen, sporten, picknicken, genieten van het groen. Het park is een feest in een prachtige omgeving, monumentaal en vol natuur en cultuur. Maar laat het wel leuk blijven. De historische parkaanleg, de natuur, de natuurlijke weide met vee en de ligging middenin de stad zijn bepalend voor de mogelijkheden. Ik snap dat organisatoren hier graag met hun evenementen terecht willen maar er is een ontwikkeling gaande van klein- naar grootschalig. Daar moeten we grenzen, Sonsbeekkaders voor vinden. Dat kan lastig zijn, maar er is genoeg mogelijk op het gebied van kunst, sport, cultuur, theater, muziek, natuur, kleinschalige markten en grote landelijke evenementen eens in de zoveel jaar en passend binnen de kaders. Niet vergeten mag worden dat Sonsbeek ook een long is van de stad, een klimaatfactor van formaat. Het belang gaat verder dan de plek alleen. Laten we dus zuinig zijn op Sonsbeek.
Koos de Vos (oud-bestuurslid Vrienden)

Ik kom er nooit

Als eenkennig autist ga ik nooit naar evenementen, ook niet in Sonsbeek. Ik heb geen beeld van wat een evenement inhoudt, hoeveel herrie zoiets maakt, hoeveel bezoekers er komen en waar de evenementen plaatsvinden. Ik kan er daarom ook geen mening over geven.
Frans Koops (IVN, vereniging voor Natuur- en Milieueducatie)

Eisen stellen

De afgelopen 10 tot 15 jaar is voor evenementen ruimschots gebruik gemaakt van het park. De schade is beperkt gebleven, de groepen gebruikers hebben weinig last van elkaar. In 2012 was de druk te hoog. Parkbezoekers en omwonenden klaagden over lawaai en hinder. Organisatoren van evenementen zaten elkaar in

de weg, er was weinig spreiding over andere stadsparken, de horeca draaide slecht. Commerciële manifestaties misbruikten de naam van het park, er werd te weinig tijd besteed aan wetshandhaving. De vereniging Vrienden en Wijkvereniging Burgemeesterswijk zochten verhaal bij de gemeente. Een jaar later waren het vergunningbeleid en de handhaving aangepast. De horeca ging meer samenwerken. Voetgangers hebben nu prioriteit, een enkele fietser wordt gedoogd. Het opruimen na een evenement wordt in een vergunning vermeld, anders volgt een boete. Het uitdijen kan worden beperkt door eisen te stellen, bijvoorbeeld aan het aantal kramen. Evenementen voor grote groepen bezoekers vinden vrijwel alleen in het weekeinde plaats, de rustminnende wandelaar wijkt als hij verstandig is op die momenten uit naar Zypendaal en Gulden Bodem of gaat de Veluwe op. Want de parken zijn er voor iedereen.

Luuk Broer (oud-secretaris Vrienden)

Bidbook vragen

Ik zie een toenemend gebruik van park Sonsbeek ten behoeve van evenementen. Dat is prima, maar de instandhouding van het historische en monumentale karakter en de natuurwaarden mogen hier nimmer onder lijden. In het verleden is soms onherstelbare schade opgetreden, zoals met enkele grote oude bomen op het grasveld tussen de Witte Villa en het hertenkamp. Soms gebeurt dat door een evenement, soms is de oorzaak moeilijk te herleiden. We moeten ons afvragen welk type evenementen het meest geschikt is. Ik vraag me af of een financiële vergoeding te betalen door organisatoren van evenementen het beste middel is. Liever zou ik ze vragen wat zij denken toe te voegen aan het park. Dat kan in een bidbook: 'Hoe ga ik om met het park, zijn gebruikers en de aanwonenden?'

Kees Hin (gebiedsmanager Bossen en Parken gemeente Arnhem)

et Park Sonsbeek?

park en het soort evenementen in park Sonsbeek

Politie te paard

Het is begrijpelijk dat initiatiefnemers Park Sonsbeek zien als een ideale accommodatie voor een evenement. Voorbeelden uit het verleden: de beeldtentoonstellingen, incidentele manifestaties als de Dag van het Paard, de Internationale Ballonvaart van 1983 en de massale turndemonstraties op de weide voor het toenmalige Huize Sonsbeek, nu de Stadsvilla. De afgelopen jaren kwamen daarbij de Sonsbeek Theateravenue, vlotconcerten, markten met natuurproducten, zondagmiddagconcerten op de Ronde Weide en diverse sportieve activiteiten. Bij elkaar best veel. Voor degenen die een rustige wandeling willen maken, is dat mooie, rustige park dan ineens niet meer zo rustig. De Steile Tuin is door de Stichting Sonsbeek 100 jaar Stadspark gezien als een prachtige verblijfplaats voor degenen die middenin de stad van de stilte in de natuur willen genieten. Daar moeten dus geen nieuwe voorzieningen komen. 's Avonds en 's nachts kwam hier afgelopen zomer overigens ongewenst bezoek. Mijn pleidooi: breid het aantal evenementen en activiteiten niet uit; kleine optredens kunnen de sfeer verhogen. Bied geen andere faciliteiten aan dan een rijdende ijscokar. Voor eten en drinken kun je naar de horeca in en rond het park. Het gebruik door fietsers en wielrenners moet tegengegaan. Meer toezicht op drukke dagen en tijdens evenementen lijkt mij gewenst. De politie te paard die we ooit hadden, maakte indruk. Laten we trots kunnen blijven op dit unieke park middenin de stad.

Herman Hofman (oud-gemeentesecretaris en secretaris Stichting Sonsbeek 100 jaar stadspark)

Specifiek beleid nodig

Ik vond de vragen enigszins suggestief en negatief ten opzichte van evenementen. Want het is heel goed mogelijk op een goede manier evenementen te organiseren in Sonsbeek. Maar: past een evenement bij de flora en fauna, blijft het cultuur-historisch perspectief intact, worden bezoekers voldoende verdeeld door het park? Dat hangt af van de schaal, de vraag of het gaat om eigen inwoners, de regio, of een landelijk of internationaal evenement. Sonsbeek is nu een gezellig en goed bezocht park. Het is commercieel gezien een ideale plek om iets te organiseren, omdat men verzekerd is van veel publiek. Maar dan moet de gemeente zich wel per evenement afvragen of dat bij het karakter past. Omdat er geen specifiek beleid

bestaat voor Sonsbeek – de bestaande regels gelden voor de hele stad – zijn er nu soms evenementen die te commercieel en te groot zijn en hier niet passen. Het park is de groene long van de stad waar inwoners van moeten kunnen genieten. Een park waar je gezellig kunt wandelen en waar ook iets bijzonders gebeurt. En: de Ronde Weideconcerten moeten blijven!

Paul Wijtvliet (ex-organisator evenementen in Sonsbeek)

Profiel onduidelijk

Hoe ver wil je gaan met evenementen in Sonsbeek? Die fundamentele vraag moet voortdurend gesteld worden. Ik vind dat het park wat dat betreft een duidelijker profiel moet krijgen. De eigen kwaliteiten van het park dienen het uitgangspunt te zijn, met het zwaartepunt op de combinatie natuur en cultuur. Mijn advies: maak een pas op de plaats, ga je heroriënteren en vervolgens innoveren. Het park en zijn natuur hebben een eigen agenda en wetmatigheid waarin, mits goed afgestemd, evenementen plaats kunnen vinden. De grenzen die nu worden gesteld voldoen, maar moeten bijgesteld worden als de situatie wijzigt. Park Sonsbeek is voor iedereen maar niet van iedereen. De autonome positie moet onder regie van de gemeente behouden en beschermd blijven. We weten dat als organisatoren voor het gebruik van het park moeten betalen zij ook bepalen. Dat is onwenselijk en moet voorkomen worden.

Albert Van Der Weide (kunstenaar, koos park Sonsbeek van november 2016 tot november 2017 als inspiratiebron)

Place to be

De evenementen die nu worden georganiseerd – food-festivals, outdoorcinema's, bijzondere lokale markten – komen voort uit nieuwe behoeften van stadsbewoners. Dat zie je in alle grote steden gebeuren. Een stadspark is dan bij uitstek 'the place to be'. Wanneer heldere regels worden gesteld waaraan organisatoren zich horen te houden, kunnen een stadspark en evenementen een perfecte combinatie vormen. Vraagt de tijdgeest om een groeimodel van vernieuwing dan is dat prima. Alle evenementen in Sonsbeek zijn gratis. Samenwerking met nationale evenementen moet mogelijk zijn, wil Arnhem een aantrekkelijke stad blijven. Is er schade aangericht dan moet de organisator in overleg met de gemeente een regeling treffen.

Kees Bouwhof (Stadsvilla Sonsbeek)

Een nieuw perspectief op Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem

De voormalige landgoederen Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem zijn belangrijk voor Arnhem. Het zijn de groene longen van de stad. Ze zijn in hun geheel aangewezen als complex rijksbeschermd buitenplaatsen. Dat betekent dat ze als ensemble van rode, groene en blauwe erfgoedwaarden van nationale betekenis zijn. Daarbij zien wij elk landgoed als een uniek erfgoedensemble, waarbij de samenhang van landhuis, tuin, park, landerijen, vijvers, cascades en bossen van groot belang is. Niet alleen vanuit esthetisch oogpunt, maar ook functioneel.

De huidige opgaven verschillen enorm van de functies die de parken zo'n 100 jaar geleden hadden. Welke functies en opgaven zien we nu en voor de toekomst? En wat betekent dat voor de historische waarden van dit Arnhemse erfgoed?

Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem zijn tegenwoordig openbare parken waar veel mensen van genieten, waar men recreëert, sport en evenementen bezoekt. Dat laatste legt een steeds hogere druk op de parken, vooral Sonsbeek. Er is zorg over de instandhouding van de erfgoedwaarden, die zulke druk met zich mee neemt. Recent is bij evenementen schade opgetreden aan het groene erfgoed. Dat kan nooit de bedoeling zijn. Sterker nog, in kader van de Erfgoedwet en de in voorbereiding zijnde Omgevingswet dient schade aan erfgoedwaarden voorkomen te worden bij nieuwe ontwikkelingen.

Levende monumenten

Tegelijkertijd dienen we te constateren dat de parken levende monumenten zijn: groen erfgoed dat groeit en sterft. Zo is bij de unieke 18-eeuwse terrassen op Zypendaal sprake van verval: meerdere oude beuken zijn reeds omgevallen en de terrassen zijn door overmatig gebruik en weersinvloed geërodeerd. Herstel is nodig, zoals ook op andere plekken in Zypendaal, maar ook in Gulden Bodem en Sonsbeek. Op veel plekken is het landschap ontwerp nauwelijks nog herkenbaar.

Gelders Genootschap adviseert daarom een nieuwe visie, een nieuw perspectief op te stellen voor deze parken waarbij de erfgoedwaarden en het historisch ontwerp uitgangspunt zijn voor nieuwe opgaven, zoals evenementen, maar ook klimaatadaptatie (zoals bij droge zomers en moesson-achtige buien).

Niet los zien

Op die manier kunnen betere afspraken gemaakt worden over de frequentie en het karakter van de evenementen en de locatie binnen het rijksmonumentale landschap en in relatie tot andere opgaven en de historische waarden. Een evenementenbeleid voor Sonsbeek kan niet los staan van de andere opgaven in het park. Een landgoedvisie of -perspectief helpt om de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen te onderbouwen en af te wegen binnen het gehele erfgoedensemble.

De nieuwe opgaven kunnen we oppakken als een kans. Een kans om elk park afzonderlijk als een samenhangend erfgoedensemble en Sonsbeek-Zypendaal-Gulden Bodem als drie-eenheid in stand te houden en een duurzame toekomst te bieden, zodat Arnhem nog lang kan genieten van zijn groene longen.

Elyze Storms-Smeets (historisch geograaf, adviseur erfgoed, specialist historische buitenplaatsen Gelders Genootschap)

Gelders Genootschap heeft samen met Poelmans Reesink Landschapsarchitecten in 2017 een ruimtelijke visie gemaakt voor de landgoederenzone Gelders Arcadië.
Zie: www.geldersarcadie.nl

In memoriam

Sjon Onnekink

Vier jaar geleden maakte ik kennis met Sjon Onnekink en zijn vrouw Maria die toen al 12 jaar woonden in het Gouverneurshuisje in park Zypendaal. Dit bekende mooie gebouwtje op de kop van de Spiegelvijvers stamt uit ca 1870. Het was een tijd het schooltje voor de kinderen van het landgoed en de woning van de schoolmeester, de 'gouverneur'. In 1936, een jaar nadat de gemeente park Zypendaal kocht, werd het Gouverneurshuisje de woning van gemeentebestuurder en politiemans J.B. Onnekink en zijn gezin, de grootvader van Sjon Onnekink. De historie van het gebouwtje en z'n bewoners is beschreven in ons Bulletin van winter 2014. Sjon leidde mij rond in het huisje en samen met zijn vader, Joop Onnekink, produceerden we het eerste artikel over gebouwen en bewoners van park Zypendaal: het Gouverneurshuisje.

Sjon Onnekink, geboren in 1964, afgestudeerd theoloog en psycholoog, werkte als pr-coördinator bij de ontwikkelingsorganisatie TEAR. De laatste jaren was hij als eigenaar van Tekstbureau De Raaf zelfstandig publicist en schreef hij voor diverse bladen in de gezondheidszorg.

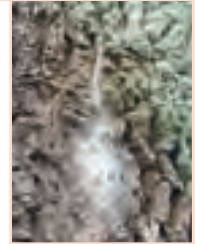
Na het eerste artikel over zijn eigen woonomgeving, park Zypendaal, kreeg Sjon de smaak te pakken: hij wilde een boek schrijven over de historie van park Zypendaal en zijn bewoners. Hij verzamelde materiaal en schreef in ons blad over boerderij De Teerplaats en over Casa Bianca. Hij werkte gestaag door. Ruim een jaar geleden stuurde hij een concept rond dat ook de geplande omvang van zijn project aangaf. Voorjaar 2018 kwam het manuscript van het boek gereed.

Op 23 juli overleed Sjon plotseling, in zijn slaap, aan een hartstilstand. Sjon Onnekink is 54 jaar oud geworden.

De familie wil het boek over park Zypendaal en zijn bewoners laten uitgeven.

Luuk Broer

Rupsennest is snoepwinkel jonge mezen

Van kriebel en bultjes tot ernstige klachten bij de mens

Al een *Thaumetopoea processiona Linnaeus* gezien?

Die kans is aanzienlijk toegenomen nu deze eikenprocessierups na het warme voorjaar in heel Nederland is gesignaleerd. Ook in de Arnhemse parken was dat het geval. Parkwachter Jeroen Glissenaar heeft verschillende keren een bedrijf ingeschakeld dat in opdracht van de gemeente probeert de overlast van het dier te beperken. Ook in een van de eiken naast de molen (zie foto) was een kleine nederzetting neergestreken. Op de stam is nog een spoor te zien van de processie die deze rupsen vanuit hun nest omhoog hebben ondernomen.

Gevolgen

Volgens Glissenaar is de processierups op verschillende plaatsen in de stad aangetroffen. De gezondheidsschade die er voor mensen het gevolg van kan zijn, hangt van verschillende factoren af. Het kan variëren van bultjes en flinke kriebel tot ernstige klachten. De schuldigen zijn de brandharen die loslaten en zich op de wind verspreiden. Zodra de eitjes uitkomen, verschijnt een oranje rupsje dat al snel verkleurt tot wit met zwarte strepen. Uiteindelijk komt een nachtvindertje tevoorschijn. Na verschillende vervellingen van de rups ontstaan tamelijk grote brandharen, een verdedigingsmiddel tegen andere dieren, maar na aanraking voor mensen heel vervelend.

Koolmeesjes

De zanglijster was al sinds de komst naar ons land in de jaren negentig een liefhebber van deze rups. De laatste tijd zijn daar de koolmeesjes bij gekomen, vertelt de parkwachter. Aanvankelijk toonden mezen geen belangstelling maar de laatste tijd is dat veranderd. Ze zien een rupsennest nu als een snoepwinkel. Hebben ze eenmaal jongen dan krijgen die aan de lopende band rupsen geserveerd. Glissenaar ziet dat met plezier gebeuren omdat de mezenstand de laatste jaren achteruit liep. Aanvankelijk werd de bestrijding aangevat met branders, maar de haren kwamen nog als overwinnaar uit de strijd. Nu zijn er twee methoden: een grote stofzuiger wordt in stelling gebracht of er wordt een lijmachtige substantie rond een nest aangebracht waarna het nest samen met de haren die zijn achtergebleven met een handschoen kan worden weggeveegd.

We horen er ongetwijfeld nog meer over.
R.v.O.

Collectie prentbriefkaarten

Bootje varen op de beek

Op deze kaart uit 1930 zijn kinderen aan het bootje varen op de Sint Jansbeek. De foto laat zien dat aan beide zijden van de 'opgeleide' Jansbeek nog een pad loopt. Sinds eind 80er jaren worden de parken ecologisch beheerd. Omdat hierbij het noordelijk deel van de Grote Weide werd omgevormd tot Moerasweide, wilde men geen bezoekers meer op het pad tussen de beek en de weide.

Dit is een kaart uit de collectie van wijlen Gijs van Empel, nagelaten aan Molenplaats. De verzamering is hier nog tot begin oktober te zien aan de wand.

Colofon

Het Bulletin VVS is een uitgave van de Vrienden van Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem en van Molenplaats/Bezoekerscentrum Sonsbeek. Het Bulletin verschijnt vier keer per jaar.

Het wordt gratis toegestuurd aan de leden van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. ISSN 1567-1054. Oplage 800 stuks.

Redactie:

Rob van Otterloo,
r.vanotterloo@xs4all.nl
Paul Poelmans,
p.poelmans@poelmansreesink.nl
Gerard Herbers,
pers@molenplaats.nl

Vormgeving en druk:

Coers & Roest
grafische producties BV, Arnhem

Verschenen nummers
vindt u op de website
www.sonsbeek.nl

Vrienden van Sonsbeek

Reden retourzending:

Postcode:

Plaats:

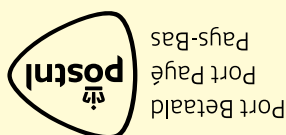
Naam:

Straat:

Het correcte adres is:

Mogelijk is de adressering niet juist. Wilt u in dat geval zo vriendelijk zijn om hieronder de juiste gegevens in te vullen en het blad 'retour afzender' of deze strook in een enveloppe terug te sturen naar: Vrienden van Sonsbeek, Zypendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem.

Retour afzender/adreswijziging

Pays-Bas

Port Payé

Port Betaald